

Allmän grammatik

för begynnande slavister
Instuderingsfrågor

Morgan Nilsson
26 maj 2009

Instuderingsfrågor till sidorna 1-10

Vad är det för skillnad på preskriptiv och deskriptiv grammatik?

Ange åtta slaviska språk.

Ange tre germanska språk.

Ange tre romanska språk.

Ange ett av de språk som är närmast släkt med lettiskan och litauiskan.

Ange ett av de språk som är närmast släkt med estniskan.

Ange ett av de språk som är närmast släkt med ungerskan.

Ange ett av de språk som är närmast släkt med rumänskan.

Vad är fonetik?

Vad är fonologi?

Vad är ortografi?

Vad är morfonologi?

Vad är morfologi?

Vad är syntax?

Vad är semantik?

Ange en synonym till ordet *vacker*.

Ange ett ord som står för minst två homonymer.

Vad är lexikologi?

Vad är lexikografi?

Vad finner man i en etymologisk ordbok?

Vad är pragmatik?

Vad sysslar synkron språkvetenskap med?

Vad sysslar diakron språkvetenskap med?

Instuderingsfrågor till sidorna 11-20

Vad är IPA?

Ange en vokal.

Ange en halv vokal.

Ange en konsonant.

Ange en sonorant.

Ange en obstruent.

Ange en nasal konsonant.

Ange en främre vokal.

Ange en bakre vokal.

Ange en hög vokal.

Ange en låg vokal.

Ange en rundad vokal.

Ange en labial konsonant.

Ange en bilabial konsonant.

Ange en velar konsonant.

Ange en tonande obstruent.

Ange en tonlös obstruent.

Ange en frikativa.

Ange en klusil.

Hur många fonem finns det i *sjöng*?

Skriv en kort mening som innehåller minst två klitikor.

Instuderingsfrågor till sidorna 21-30

Vad kallas det fenomen som gör att tunnbröd uttalas [tummbröd]?

Ange ett ord där det inträffar assimilation.

Vilka svenska bokstäver är försedda med diakritiska tecken?

Ange en svensk digraf.

Ange två ordformer som skiljer sig åt genom vokalväxling.

Ange två ordformer som skiljer sig åt genom konsonantväxling i uttalet.

Ange ett substantiv.

Ange ett adjektiv.

Ange ett pronomen.

Ange ett räkneord.

Ange ett verb.

Ange ett adverb.

Ange en preposition.

Ange en konjunktion.

Ange en interjektion.

Vilka ordklasser är nomen?

Vad är deklination?

Vad är konjugation?

Ange en suppletivism.

Ange en öppen ordklass.

Ange en slutna ordklass.

Ange en substantivisk rot.

Ange en adjektivisk rot.

Ange en verbrot.

Ange ett negerande prefix.

Ange ett substantivbildande avledningssuffix.

Ange ett adjektivbildande avledningssuffix.

Skriv ett ord som består av en rot, ett prefix och ett suffix.

Skriv ett ord som består av fyra morfem.

Ange ett diminutivt substantiv.

Instuderingsfrågor till sidorna 31-40

Ange ett varelsbetecknande eller animat substantiv.

Ange ett tingbetecknande eller inanimat substantiv.

Ange ett substantiv med kvinnligt sexus och neutralt genus.

Ange ett substantiv i obestämd form singular.

Ange ett substantiv i bestämd form singular.

Ange ett substantiv i obestämd form plural.

Ange ett substantiv i bestämd form plural.

Ange ett substantiv i genitiv.
Ange ett substantiv som är plurale tantum.
Ange ett konkret substantiv.
Ange ett abstrakt substantiv.
Ange ett substantiv som är ett massord.
Ange ett substantiv som är kollektivt.
Ange ett substantiv som är ett egennamn.
Ange ett substantiv som är ett ortnamn.
Ange ett adjektiv i positiv.
Ange ett adjektiv i komparativ.
Ange ett adjektiv i superlativ.
Ange ett pronomen i 1 person singular.
Ange ett pronomen i 2 person singular.
Ange ett pronomen i 3 person singular.
Ange ett pronomen i 1 person plural.
Ange ett pronomen i 2 person plural.
Ange ett pronomen i 3 person plural.
Ange ett personligt pronomen.
Ange ett possessivt pronomen.
Ange ett reflexivt pronomen.
Ange ett reciprokt pronomen.

Instuderingsfrågor till sidorna 41-50

Ange ett demonstrativt pronomen.
Ange ett interrogativt pronomen.
Ange ett indefinit pronomen.
Ange ett negerat pronomen.
Ange ett totalt pronomen.
Ange ett relativt pronomen.
Ange ett pronominaladverb.
Ange ett ordningstal.
Ange ett grundtal.
Ange ett talsubstantiv.
Ange ett deltal.
Ange ett obestämt räkneord.
Ange ett interrogativt räkneord.
Ange ett verb i presens.
Ange ett verb i imperfekt.
Ange ett verb i perfekt.
Ange ett verb i pluskvamperfekt.
Ange ett verb i futurum.
Ange ett verb i konditionalis.
Ange ett verb i konjunktiv.
Ange ett verb i imperativ.
Ange ett verb i infinitiv.

Ange ett verb i presens particip.
Ange ett verb i perfekt particip.
Ange ett verb i supinum.
Ange ett verbalsubstantiv.
Ange en finit verbform.
Ange en infinit verbform.
Ange ett verb i passivum bildat med hjälpverb.
Ange ett verb i passivum bildat med ändelse.
Ange ett reflexivt verb.
Ange ett verb som är deponens.
Ange ett temporalt hjälpverb.
Ange ett modalt hjälpverb.
Vad är kopula?

Instuderingsfrågor till sidorna 51-60

Ange de sex grundläggande satsdelarna.
Skriv en kort sats med ett formellt subjekt.
Skriv en kort sats med ett opersonligt subjekt.
Skriv en kort sats med emfatisk omskrivning.
Skriv en kort sats med ett direkt och ett indirekt objekt.
Ange ett verb som är transitivt.
Ange ett verb som är intransitivt.
Skriv en kort sats med ett prepositionsobjekt.
Skriv en kort sats med ett partikelverb.
Skriv en kort sats med ett rumsadverbial.
Skriv en kort sats med ett tidsadverbial.
Skriv en kort sats med ett satsadverbial.
Skriv en kort sats med ett sättsadverbial.
Skriv en kort sats med en agent.
Skriv en kort sats med ett prepositionsattribut.
Skriv en kort sats med ett genitivattribut.
Skriv en kort sats med ett adjektivattribut.
Skriv en kort sats med en apposition.
Skriv en kort sats med ett epitet.
Skriv en kort sats med en predikatsfyllnad.
Vad är kongruens?
Vad är rektion?
Vad är redundans?

Instuderingsfrågor till sidorna 61-70

Ange en samordnande konjunktion.
Ange en underordnande konjunktion.
Skriv en kort sats med två samordnade objekt.
Skriv en kort mening med en temporal bisats.

Skriv en kort mening med en kausal bisats.
Skriv en kort mening med en konditional bisats.
Skriv en kort mening med en final bisats.
Skriv en kort mening med en relativ bisats.
Skriv en kort mening med en satsförkortning.

Frågeställningar att fundera över.

1. Hur uttalar du själv orden *sju*, *choklad*, *garage*, *dusch*, *Archangelsk*? Vilka andra uttalsvarianter kan du tänka dig? Vilken subjektiv upplevelse ger dig de olika uttalen? Hur skulle du förklara detta för någon som håller på att lära sig svenska?
2. Vilka svenska ljud är rätt komplicerade att beskriva fonetiskt, men ganska enkla ur fonologisk synvinkel?
3. Försök ange två, tre, kanske fyra språk vardera där man a) med säkerhet kan förutse betoningen, b) ganska säkert kan förutse betoningen, c) knappast alls kan förutse betoningen.
4. Vilka ord upplever du som klitiska i meningen: *I fortsättningen satt kjesarinnan i egen hög person dygnet runt på platsen som ni ser där borta och bara tittade på jättefisken och väntade på att den snart skulle förvandlas till guld.*
1. Vad har vi för exempel på reduktioner/försvagningar i svenskt uttal, fundera över ord som *bredd*, *mjölk*, *jag*, *trääd*, *tidning*, *svenskt*
2. Varför är det viktigt att kunna skilja på sonoranter och obstruenter?
3. Vilka principer för svensk fonologi kan man iakta i uttalet av följande ord och uttryck? *har sagt har du*, *en gång*, *min kavaj*, *göteborgskt*, *tunnbröd*, *havsörn*, *finns det*.
4. Vilka svenska grafem (bokstäver) är egentligen onödiga och skulle kunna rationaliseras bort?
5. Vilka svenska fonem (språkljud) saknar egna grafem?
6. Ge exempel på vokal- respektive konsonantväxling vid svensk ordbildning och böjning. Vilka ryska vokal- och konsonantväxlingar har du stött på?
7. Ge exempel på svenska ordformer som innehåller flyktig vokal. Vilka ryska exempel på flyktig vokal har du stött på?
8. Svenskan har väldigt få böjningsformer. Vilka former (olika ändelser) har vi inom deklination respektive konjugation. Engelskan har extremt få, vilka?

9. Hur klarar sig svenskan utan kasus? Hur kan ett språk som kinesiska klara sig helt utan böjningsformer? Vad tar man till för medel i stället?

10. Ge exempel på syntetiska respektive analytiska böjningsformer i svenskan.

11. Ge exempel på några olika prefix respektive suffix i svenskan.

12. Ge exempel på ord som består av:

a) ett prefix, två rötter, en ändelse

b) en rot, två böjningsändelser

c) en rot, ett prefix, en rot, en ordbilningsändelse, en böjningsändelse

13. Försök komma på tio svenska diminutiver. Det är dessvärre inte särskilt gott om dem...

1. Försök komma på några språk som inte har genus.

2. Försök komma på något språk som inte har sexus.

3. Har du ett annorlunda svenskt genussystem i din hemdialekt? Kan man säga *han* och *hon* även om saker? Ge exempel. Hur är det i standardsvenskan?

4. Varför skulle man kunna säga att *båda* är dualisformen av ordet *alla*?

5. Fundera ut några svenska substantiv som är plurale tantum.

6. Fundera ut några svenska substantiv som är singulare tantum.

7. Om man tar orden *presenterar*, *Boris*, *Anna*, *Ivan* kan man bilda en mening där en person utför handlingen, en person är objekt för handlingen och en person är målet för handlingen. I vissa språk uttrycks dessa olika "roller" med ändelser som kallas kasusböjning. I andra språk används i stället ordföljden eller prepositioner. Ge exempel på de olika typerna av språk.

8. Ge exempel på andra språk som på något sätt markerar "partitiv" genitiv efter uttryck för mått..

9. Är *mig* ett reflexivt pronomen?

1. Varför är det bra att språk har pronomen? Vad använder vi pronomen till?

2. Leta upp alla pronomen i texten på nästa sida.

2.1. Hur skulle texten se ut om man inte hade pronomen i språket?

2.2. Finns det möjlighet att använda pronomen på fler ställen?

2.3. Vilka typer av pronomen finns i texten? Ge minst ett exempel på varje typ.

3. Leta upp alla räkneord i texten.

Vilka typer av räkneord är det frågan om? Ge minst ett exempel på varje typ.

4. Leta upp alla adverb i texten.

Vilka olika typer av adverb är det frågan om? Ge minst ett exempel på varje typ.

5. Leta upp alla verb i texten.

Vilka olika verbformer finns representerade i texten? Ge minst ett exempel på varje form.

6. Ge exempel på prepositioner, konjunktioner och interjektioner i texten nedan.

En hög byggnadställning blåste omkull på måndagsmorgonen på Eldaregatan i gamla Masthugget. Ställningen rasade troligtvis på grund av att den var klädd med plast.

- Ja, det är konstiga vindar här uppe på toppen av berget, säger Magnus Bratland, arbetsledare på Byggspecialisten, som utför fasarbete på huset.

- Det hände trots att ställningen står på en långsida av fastigheten, mellan två huslängor, och jag tycker egentligen inte att det blåser åt det hållet, säger han.

Plasten, som var till för att hålla värmen för byggnadsarbetarna, blev till ett vindfång och drog med sig ställningen.

Räddningstjänsten har sökt under bråten. Ingen människa har kommit till skada. Olyckan inträffade innan byggpersonalen var på plats.

Två bilar som var parkerade på gatan har blivit plåtskadade.

Hur kunde ställningen rasa?

- I samband med att vi satte upp plasten i fredags förstärkte vi den extra. Ställningen sitter fäst på flera ställen och på olika nivåer i timmerväggen, som sitter under panelen. Så jag vet inte, men det är på grund av vinden.

Hur lång tid tar det att städa upp på platsen?

- Mer än en dag. I dag kommer det inte att hända så mycket. Sedan måste allt tas uppifrån med lift och med att ställningen krökt sig tar det extra lång tid.

Vad händer nu?

- Vi får ta kontakt med försäkringsbolaget.

G-P 6.11.2006

Försök avgöra vilka satsdelar och frastyper som finns i följande meningar. Försök dessutom avgöra vilka ordklasser de ingående orden tillhör. Försök framför allt att hitta subjekt, predikat, objekt och adverbial.

1. Trädgårdar kan man anlägga på flera olika sätt.

2. Bäst är att anlita en trädgårdsmästare.

3. Trädgårdsmästaren planterar alla möjliga pinnar
 4. Sedan bökar han i leran, vänder den upp och ned och slätar till den igen.
 5. Han sticker här och där ner något visset löv. Det är perenner.
 6. Därpå går han sin väg och lämnar trädgården brun och kal.
 7. Men ni måste vattna all denna lera ordentligt varje dag och skaffa sand till gångarna.
 8. Det borde vara en förfärligt enkel sak att vattna en trädgård.
 9. Men slangen är en ovanligt bakslug och farlig varelse.
Försök avgöra vilka olika typer av bisatser som finns i följande meningar.
1. Hon kan inte komma eftersom hon blivit sjuk.
 2. Han blev alldeles yr när han åkte karusell.
 3. Trädgårdsmästaren planterar olika pinnar som skall bli lönn, syrén och andra sorter.
 4. De gick hemifrån en kvart tidigare för att de inte skulle komma för sent till bussen.
 5. Jag vet att boken ligger här någonstans.
 6. Om du kunde hjälpa mig skulle jag bli väldigt tacksam.
 7. Men säger till er att ni skall vattna allt ordentligt varje dag.
 8. Det är lätt att vattna en trädgård om man har en slang.
 9. Slangen är en bakslug och farlig varelse så länge den inte är dresserad.

Svar till frågeställningarna

1. Hur uttalar du själv orden *sju*, *choklad*, *garage*, *dusch*, *Archangelsk*? Vilka andra uttalsvarianter kan du tänka dig? Vilken subjektiv upplevelse ger dig de olika uttalen? Hur skulle du förklara detta för någon som håller på att lära sig svenska?

De flesta uttalar *sju* och *choklad* med det mörkare, mera vardagliga sj-ljudet, medan de samtidigt som regel uttalar *garage* och *dusch* med det ljusare, ”finare” sj-ljudet. Naturligtvis måste det inte vara på detta sättet, valet mellan de båda ljuden är helt fritt och styrs av en massa olika faktorer, t.ex. uppväxtort. Anledningen till att uttalet varierar hos en och samma person är som regel att det mörkare ljudet används före den betonade vokalen i ordet och det ljusare efter den betonade vokalen. Men vissa personer följer delvis andra principer och uttalar kanske *choklad* med ljus sj-ljud därför att ordet inte är ursprungligt svenskt, utan ett lånord.

När det gäller *Archangelsk* bör det nog uttalas med det mörkare sj-ljudet, eftersom detta mest liknar det ryska ljudet /x/. Men om man inte använder detta ljud i sitt eget svenska uttal kan det säkert vara frestande att uttala även detta ord med ljus sj-ljud. Man kanske upplever att det låter mera vårdat så...

2. Vilka svenska ljud är rätt komplicerade att beskriva fonetiskt, men ganska enkla ur fonologisk synvinkel?

/a/, /r/, /sj/ hör till de mest komplicerade eftersom de erbjuder olika möjliga uttalsvarianter. /r/ har dessutom egenskapen att smälta samman med /d/, /t/, /s/ och /n/ till ett ljud. Vidare faller /r/ väldigt ofta bort i uttalet före andra konsonanter. Hur uttalar du själv *Jag har betalt* om du inte säger det alltför långsamt?

3. Försök ange två, tre, kanske fyra språk vardera där man a) med säkerhet kan förutse betoningen, b) ganska säkert kan förutse betoningen, c) knappast alls kan förutse betoningen.

a) polska, tjeckiska, finska, ungerska, franska...

b) svenska, norska, danska, tyska, italienska, turkiska, slovenska, BKS...

c) engelska, ryska, ukrainska, bulgariska, grekiska...

4. Vilka ord upplever du som klitiska i meningen:

I fortsättningen satt kjesarinnan i egen hög person dygnet runt på platsen som ni ser där borta och bara tittade på jättefisken och väntade på att den snart skulle förvandlas till guld.

1. Vad har vi för exempel på reduktioner/försvagningar i svenskt uttal, fundera över ord som *bredd*, *mjölk*, *jag*, *träd*, *tidning*, *svenskt*.

Bredd: de flesta gör ingen åtskillnad i uttalet mellan kort /e/ och kort /ä/, dvs. *bredd* och *brädd* uttalas likadant, snarast med [ä]. Detta är liknar ryskan som inte gör åtskillnad mellan obetont /e/ och /i/, utan genomgående uttalar [i].

Mjolk: de yngsta generationerna gör samma sak med kort /ö/ och /u/. Båda uttalas som [u], vilket gör att t.ex. *brädan har murknat* [murknat] / *mörknat* [murknat] kan ge upphov till missförstånd. Ytterligare ett autentiskt exempel: *Det har blivit en [uggla] på repet*.

Jag, träd, tidning: en typisk försvagning för svenskan är att konsonanterna /g/ och /d/ många gånger uttalas väldigt svagt eller helt faller bort sist i ord, men även i slutet av ordstammat inuti ord t.ex. [tining].

Svenskt: en annan typ av försvagning är när en konsonant faller bort i en följd av konsonanter som annars upplevs bli alltför komplicerad. Oftast faller då en konsonant som står mellan andra konsonanter, t.ex. [svänst]

2. Varför är det viktigt att kunna skilja på sonoranter och obstruenter?

I de flesta språk inträffar assimilationer av tonande och tonlösa obstruenter, medan sonoranterna inte alls är inblandade. Det räcker alltså inte med att kunna skilja på vokaler och konsonanter om man vill lära sig behärska assimilationsreglerna. I svenskan uttalas alla tonande obstruenter tonlöst när de hamnar intill en tonlös obstruent. Med sonoranterna händer det däremot aldrig något, t.ex. *finns det* [finnstä] där den tonande obstruenten /d/ uttalas [t] på grund av grannen /s/, medan den tonande sonoranten [n] inte påverkas av /s/.

3. Vilka principer för svensk fonologi kan man iakta i uttalet av följande ord och uttryck? *har sagt, har du, en gång, min kavaj, göteborgskt, tunnbröd, havsörn, finns det*.

Först har vi några exempel på fall där egenskaper hos ett ljud sprids över till angränsande ljud och påverkar dem, dvs. **spridning/assimilation**:

I rikssvenskan uttalas /r/ som ett ljud tillsammans med efterföljande *s, t, d, n*: *har du* [har^ˈdu], *har sagt* [ha^ˈsakt]. I det senare exemplet sprids tonlösheten från /t/ till /g/ och en assimilation sker så att /g/ uttalas [k]. Andra exempel på samma sak är *havsörn* [hafsö^ˈn] /v/ till [f] före /s/ och *finns det* [finnstä] /d/ till [t] efter /s/.

Ett /n/ uttalas alltid [ng] före /g/ och /k/, alltså även sist i ett ord för ett annat ord som börjar med /g/ eller /k/, t.ex. *en gång* [änggång], *min kavaj* [mingkavaj].

Vidare uttalas på samma sätt /n/ som [m] före /b/ och /p/, t.ex. *tunnbröd* [tumbröd].

Några exempel på **försvagningar/reduktioner** finns också, nämligen

tunnbröd [tumbrö], där /d/ kan tänkas falla bort sist i ordet.

göteborgskt [jötebo^ˈst] där både /g/ och /k/ kan falla bort ur den långa raddan med konsonanter.

4. Vilka svenska grafem (bokstäver) är egentligen onödiga och skulle kunna rationaliseras bort?

c, q, w, z

5. Vilka svenska fonem (språkljud) saknar egna grafem?

/sj/, /tj/, /ng/

6. Ge exempel på vokal- respektive konsonantväxling vid svensk ordbildning och böjning. Vilka ryska vokal- och konsonantväxlingar har du stött på?

vokalväxling: *lång, längre, ung, yngre, mus, möss, skriver, skrev, fryser, frös*

både vokal och konsonantväxling: *ljus [jus], lyser, skära [sjära], skar, kall, kyla [tjyla]*

7. Ge exempel på svenska ordformer som innehåller flyktig vokal. Vilka ryska exempel på flyktig vokal har du stött på?

cykel, cyklar, gammal, gamla

8. Svenskan har väldigt få böjningsformer. Vilka former (olika ändelser) har vi inom deklination respektive konjugation. Engelskan har extremt få, vilka?

Svenska substantiv har pluraländelse *-ar, -er, -or*, bestämd form *-en, -et, -na*, genitiv *-s*. Engelskan har bara plural *-s* och genitiv *-s*.

Svenska adjektiv har neutrum *-t*, plural och bestämd form *-a*, komparativ *-(a)re*, superlativ *-(a)st*. Engelskan har bara komparativ *-er*, superlativ *-est*.

Svenska verb har presens *-r*, infinitiv *-a*, imperfekt *-de*, supinum *-(i)t*, perfekt particip *-d, -en*, presens particip *-nde*. Engelskan har bara presens 3sg *-s*, imperfekt och perfekt particip *-ed*, presens particip *-ing*.

9. Hur klarar sig svenskan utan kasus? Hur kan ett språk som kinesiska klara sig helt utan böjningsformer? Vad tar man till för medel i stället?

Javisst, i stället är det ordföljden som avgör vilken funktion ett ord har i satsen.

10. Ge exempel på syntetiska respektive analytiska böjningsformer i svenskan.

syntetiska: *mördades, intressantare, lärarinna*

analytiska: *blev mördad, mera intressant, kvinnlig lärare*

11. Ge exempel på några olika prefix respektive suffix i svenskan.

prefix: *o-, om-, be-, an-*, suffix: *-lig, -bar, -het, -skap*

12. Ge exempel på ord som består av:

a) ett prefix, två rötter, en ändelse

för-svar-s-advokat-er (kunde faktiskt inte komma på något utan ett litet fuge-s mellan de båda rötterna...)

b) en rot, två böjningsändelser

bil-ar-na, hög-st-a, laga-de-s

c) en rot, ett prefix, en rot, en ordbildningsändelse, en böjningsändelse

trafik-be-vak-are-n

13. Försök komma på tio svenska diminutiver. Det är dessvärre inte särskilt gott om dem...

kossa, pålle, nalle, vovve, kisse, hansing, fossing, fanken...

1. Försök komma på några språk som inte har genus.

Genus är ju en grammatisk skillnad i t.ex. ändelser eller artiklar mellan olika grupper av substantiv. Någon sådan uppdelning finns inte i t.ex. engelskan, finskan, estniskan, ungerskan, turkiskan...

2. Försök komma på något språk som inte har genus.

Formella skillnader i språk mellan kvinnligt och manligt är ganska vanliga. Trots att engelskan inte har genus har man dock en rest kvar av genus i pronomenen *he*, *she*. Svenskan har egentligen inte mycket mer än engelskan, det enda skulle vara den maskulina adjektivformen på *-e*, t.ex. *den gamle*. Finskan och ungerskan har inte ens detta, utan både *han* och *hon* heter *hän* resp. *ö*. I slaviska språk kan man dock inte säga många ord förrän det framgår av någon böjningsändelse om det handlar om en man eller om en kvinna.

3. Har du ett annorlunda svenskt genussystem i din hemdialekt? Kan man säga *han* och *hon* även om saker? Ge exempel. Hur är det i standardsvenskan?

I min bohuslänska dialekt säger man t.ex. *Hörr [var] ä tiningen? Han ligger där. Hörr ä boge [boken]? Ho ä här*. Dvs. systemet innehåller tre genus, maskulinum, femininum och neutrum. De saker som i standardsvenskan hör till kategorin *den* är i vissa dialekter i stället fördelade på maskulina och feminina ord. Systemet blir då i princip likadant som i de slaviska språken.

4. Varför skulle man kunna säga att *båda* är dualisformen av ordet *alla*?

Helt enkelt därför att det heter *alla tre* men *båda två*.

5. Fundera ut några svenska substantiv som är plurale tantum.

Det finns inte så många: *löständer*, *glasögon*, *byxor* (?), *kläder*, *jeans*, *shorts*... Om någon kommer på några flera (förutom namn på platser, t.ex. Maldiverna) så får ni gärna berätta för mig.

6. Fundera ut några svenska substantiv som är singulare tantum.

De flesta s.k. ämnesnamn fungerar dåligt i plural: socker, sirap, dagg...

7. Om man tar orden *presenterar*, *Boris*, *Anna*, *Ivan* kan man bilda en mening där en person utför handlingen, en person är objekt för handlingen och en person är målet för handlingen. I vissa språk uttrycks dessa olika "roller" med ändelser som kallas kasusböjning. I andra språk används i stället ordföljden eller prepositioner. Ge exempel på de olika typerna av språk.

Slaviska språk (utom bulgariska och makedonska) sätter subjektet i nominativform, det direkt objektet, dvs. den som blir föremål för handlingen, i ackusativform, och det indirekta objektet, dvs. den som får utbyte av handlingen, i dativform, t.ex. på bosniska/kroatiska/serbiska *Boris_{nom} predstavlj_a Annu_{ack} Ivanu_{dat}*

Svenska (och bulgariska och makedonska) utnyttjar ordföljden för subjekt och direkt objekt. Subjektet bör stå före predikatet, objektet efter. Det indirekta objektet markeras med hjälp av en preposition, i det här fallet *för* på svenska och *na* på bulgariska/makedonska.

8. Ge exempel på andra språk som på något sätt markerar "partitiv" genitiv efter uttryck för mått..

Engelskan skjuter in ett *of* mellan mått och det mätta, franskan skjuter in *de*, medan tyskan och svenskan inte markerar den här typen av partitiv över huvud taget.

9. Är *sig* ett reflexivt pronomen?

Det kan användas reflexivt, t.ex. *jag tvättar mig*, men det är i sig inget reflexivt pronomen men någon självklar reflexiv betydelse. De enda reflexiva pronomenen i svenskan är *sig* och *sin, sitt, sina*.

1. Varför är det bra att språk har pronomen? Vad använder vi pronomen till?

Det är tur att det finns pronomen, annars skulle språket bli väldigt tjatigt. Pronomen använder vi nämligen som ersättnings- och referensord för att slippa att hela tiden upprepa samma substantiv, adjektiv, adverb etc.

2. Leta upp alla pronomen i texten på nästa sida.

den det som det jag det det han som sig ingen som **Hur** vi vi den som jag det **Hur det** det allt sig det **Vad** Vi

2.1. Hur skulle texten se ut om man inte hade pronomen i språket?

En hög byggnadställning blåste omkull på måndagsmorgonen på Eldaregatan i gamla Masthugget. Ställningen rasade troligtvis på grund av att ställningen var klädd med plast.

- Olyckan hände trots att ställningen står på en långsida av fastigheten, mellan två huslängor, och Magnus Bratland tycker egentligen inte att vinden blåser åt ostnordost, säger Magnus Bratland.

2.2. Finns det möjlighet att använda pronomen på fler ställen?

En hög byggnadställning blåste omkull på måndagsmorgonen på Eldaregatan i gamla Masthugget. Den rasade troligtvis på grund av att den var klädd med plast.

- Det hände trots att den står på en långsida av fastigheten, mellan två huslängor, och jag tycker egentligen inte att det blåser åt det hållet, säger han.

2.3. Vilka typer av pronomen finns i texten? Ge minst ett exempel på varje typ.

den det jag vi han - personliga pronomen

sig - reflexivt pronomen

som - relativt pronomen

den det - demonstrativt pronomen

hur vad - interrogativt / frågande pronomen

ingen - negerat (indefinit / obestämt) pronomen

allt - totalt (indefinit / obestämt) pronomen

3. Leta upp alla räkneord i texten.

Vilka typer av räkneord är det frågan om? Ge minst ett exempel på varje typ.

två - grundtal

flera - obestämt räkneord

en - grundtal

4. Leta upp alla adverb i texten.

Vilka olika typer av adverb är det frågan om? Ge minst ett exempel på varje typ.

omkull, här, uppe, upp, uppifrån - rumsadverb

troligtvis, egentligen, inte - satsadverb

Hur - sättsadverb

extra, Mer - gradadverb

Sedan, **nu** - tidsadverb

5. Leta upp alla verb i texten.

Vilka olika verbformer finns representerade i texten? Ge minst ett exempel på varje form.

blåste rasade var hände var blev drog inträffade var var **kunde** satte förstärkte - imperfekt

är säger utför står tycker blåser säger sitter sitter vet är **tar** måste **händer** får - presens

har sökt, har kommit, har blivit - perfekt

rasa städa ta - infinitiv

kommer att hända - futurum

6. Ge exempel på prepositioner, konjunktioner och interjektioner i texten nedan.

på på i på av med mellan åt till för under - prepositioner

Ja - interjektion

trots att, och, för att, innan, men - konjunktioner

Försök avgöra vilka satsdelar och frastyper som finns i följande meningar. Försök dessutom avgöra vilka ordklasser de ingående orden tillhör. Försök framför allt att hitta subjekt, predikat, objekt och adverbial.

1.

Trädgårdar - objekt - nominalfras - substantiv

kan anlägga - predikat - verbalfras - modalt hjälpverb + huvudverb

man - subjekt - nominalfras - pronomen

på flera olika sätt - sättsadverbial - prepositionsfras - preposition + räkneord + pronomen + substantiv

2.

Bäst - predikativ - predikatsfyllnad - adjektiv

är - predikat - kopula

att anlita en trädgårdsmästare - subjekt - infinitivfras - infinitiv + direkt objekt (obest. artikel + substantiv)

3.

Trädgårdsmästaren - subjekt - nominalfras - substantiv

planterar - predikat - verbfras - finit verb i presens

alla möjliga pinnar - objekt - nominalfras - totalt (indefinit) pronomen + adjektiv + substantiv

4.

Sedan - tidsadverbial - adverb
bökar - predikat nr 1 - finit verb i presens
han - subjekt - personligt pronomen
i leran, - rumsadverbial - preposition + substantiv
vänder - predikat nr 2 - finit verb i presens
den - objekt - personligt pronomen
upp och ned - sättsadverbial - adverb + konjunktion + adverb
och - samordnande konjunktion
slätar till - predikat nr 3 - finit verb i presens + partikel
den - objekt - personligt pronomen
igen - tidsadverbial - adverb

5.

Han - subjekt - nominalfras - personligt pronomen
sticker ner - predikat - verbfras - finit verb i presens + partikel
här och där - rumsadverbial - adverb + konjunktion + adverb
något visset löv. - objekt - nominalfras - obestämt pronomen - adjektiv - substantiv
Det - subjekt - nominalfras - personligt pronomen
är - predikat - verbfras - kopula
perenner. - predikativ - predikatsfyllnad - nominalfras - substantiv

6.

Därpå - tidsadverbial - adverb
går - predikat nr 1 - verbfras - finit verb i presens
han - subjekt - nominalfras - personligt pronomen
sin väg - innehållsobjekt (objekt vid verb som eg. är intransitivt) - nominalfras -
possesivt pronomen + substantiv
och - samordnande konjunktion
lämnar - predikat nr 2 - verbfras - finit verb i presens
trädgården - direkt objekt - nominalfras - substantiv
brun och kal. - predikativ - predikativt attribut - adjektivfras - adjektiv + konjunktion +
adjektiv

7.

Men - samordnande konjunktion
ni - subjekt - nominalfras - personligt pronomen
måste vattna - predikat nr 1 - verbfras - modalt hjälpverb + infinitiv
all denna lera - direkt objekt - nominalfras - totalt (indefinit) pronomen +
demonstrativt pronomen + substantiv
ordentligt - sättsadverbial - adverb
varje dag - tidsadverbial - nominalfras - totalt pronomen + substantiv
och - samordnande konjunktion
skaffa - predikat nr 2 - verbfras - infinitiv
sand - direkt objekt - nominalfras - substantiv
till gångarna. - rumsadverbial/indirekt objekt - prepositionsfras - preposition +
substantiv

8.

Det - formellt subjekt - nominalfras - demonstrativt/personligt pronomen
borde vara - predikat - verbfras - modalt hjälpverb i presens + infinitiv
en förfärligt enkel sak - predikativ - predikatsfyllnad - nominalfras - obestämd artikel
+ gradadverb + adjektiv + substantiv
att vattna en trädgård. - egentligt subjekt - infinitivfras - infinitiv + direkt objekt (obest.
artikel + substantiv)

9.

Men - samordnande konjunktion
slangen - subjekt - nominalfras - substantiv
är - predikat - kopula i presens
en ovanligt bakslug och farlig varelse. - predikativ - predikatsfyllnad - nominalfras -
obestämd artikel - gradadverb - adjektiv - samordnande konjunktion - adjektiv -
substantiv
Försök avgöra vilka olika typer av bisatser som finns i följande meningar.

1. Hon kan inte komma eftersom hon blivit sjuk.

Adverbiell kausal bisats (orsaksbisats)

2. Han blev alldeles yr när han åkte karusell.

Adverbiell temporal bisats (tidsbisats)

3. Trädgårdsmästaren planterar olika pinnar som skall bli lönn, syrén och andra sorter.

Attributiv relativ bisats (utvecklande bisats)

4. De gick hemifrån en kvart tidigare för att de inte skulle komma för sent till bussen.

Adverbiell final bisats (syftesbisats)

5. Jag vet att boken ligger här någonstans.

Nominal objektsbisats (innehållsbisats)

6. Om du kunde hjälpa mig skulle jag bli väldigt tacksam.

Adverbiell konditional bisats (villkorsbisats)

7. Han säger till er att ni skall vattna allt ordentligt varje dag.

Nominal objektsbisats (innehållsbisats)

8. Det är lätt att vattna en trädgård om man har en slang.

Nominal subjektsbisats (innehållsbisats) + adverbiell temporal bisats (tidsbisats)

9. Slangen är en bakslug och farlig varelse så länge den inte är dresserad.

Adverbiell temporal bisats (tidsbisats)